

Når forestillingene er over

Først forsvant teaterhuset og scenen. Så forsvant skillet mellom publikum og aktør. I Stamsund forsvant både forestillingen og skuespillerne også. Hva skal vi med teater?

”Already Made Theater”. Tenk over den tittelen mens jeg beskriver den faktiske hendelsen:

Det er festival i Lofoten. Sola stråler for en gangs skyld denne nordnorske forsommeren, og det kjennes helt greit å sette seg ned på en av stolene som er plassert utenfor ett av de mange teaterhusene. Foran meg er den store døra inn til publikumssalen stengt, og sammen med et tyvetalls mennesker sitter jeg og lurar på hva som skal hende. Høy musikk strømmet ut gjennom veggene, og det varer ganske lenge. Ikke en skuespiller er å se. Jeg kaster stadige blikk over skulderen, men kan ikke avsløre noe ved mine medsittere som kan indikere at de vet noe mer om dette enn meg. Riktignok står det en ung dame med et kamera bak alle stolene, men hun har stått der siden vi kom og skal vel dokumentere forestillingen. For det er vel en forestilling?

Etterhvert går døra opp, tilsynelatende av seg selv. Etter noen få minutters nøling skjønner de ivrigste av oss at det kanskje betyr ”stig på”. Det gjør vi, litt nølende.

Inni salen er alle stolrekkene stablet oppå hverandre, eller stilt inntil en fjern krok. Lyskasterne står pent på rekke ved siden av. Gulvet ser nyvasket ut. Teaterhuset er opprinnelig en gammel kino, og jeg ser en mann gjennom vinduet til maskinistrommet høyt oppe på veggen. Han sitter stille ved et kontrollbord og ser ned på oss.

Han er vel en skuespiller?

Publikum rusler langsomt og helt taust rundt stolstabelen før vi beveger oss inn i tilstøtende rom. En bod er fylt med objekter, sirlig plassert utover gulvflaten. Her er alt fra engler i små pappesker, til skrujern, arbeidshansker og gamle manuskript. Det

ser ut som et over gjennomsnittet pent organisert teaterverksted. Og sånn fortsetter det. På husets kjøkken står det makaronipakker og innpakket brød på et bord, mens esker og bøtter er plassert ordentlig og ryddig omkring. Er det noen som venter på en flyttebil her? En sti av små speil, ølkorker, filmer, vinylplater, plastflasker, kost og brett forteller om aktivitet som har vært. Already done theater. Men hva skal skje nå?

Jeg røper det hele med en gang: Det skjer ingenting. Ikke i noen som helst slags konvensjonell betydning av ordet forestilling – eller teater for den saks skyld. Musikken når etterhvert et klimaks, lyset fader ut, og da skjønner vi at vi skal klappe. Rammen er altså på plass. Her er noe som kan oppleves som en begynnelse: Musikken og døren som åpner seg.

Her er noe som kan oppfattes som en avslutning: Musikken stanser, lyset går ned. Men her er ingen midte. Her er ingenting utenom oss og objektene. Jeg har riktignok lagt merke til at den unge damen med kamera ikke er alene. Det er et par til som mikser seg med publikum, men som allikevel skiller seg fra oss andre med et håndholdt videokamera. That's all. Jeg går ut i sollyset igjen, og hodet knaker.

Før hva blir igjen av teateret når forestillingen er borte? Når skuespillerne ikke spiller? Ikke engang en liten performativ lek i grenselandet mellom seg selv og "seg selv"?

Før jeg fortsetter skal jeg si at denne hendelsen i Stamsund gjorde inntrykk på meg. Den var vellaget, og den virket på meg slik en god kunstinstallasjon gjør: Objektene ble underliggjort og fulle av mangetydighet, og min forståelse av tingenes tilstand måtte revurderes. Men legg merke til ordvalget her; jeg sa kunstinstallasjon. Denne hendelsen i Stamsund fikk meg til å tenke på to ting.

Ting 1: Teaterforsker Knut Ove Arntzen ved universitetet i Bergen kaller denne formen for teater med det engelskspråklige begrepet postspectacular theater.

Begrepet taler langt på vei for seg selv. Dette er teater som har forkastet forestillingen som konsept. Det kjennetegnes videre ved at aktørene slipper maske, rolle,

selvscenesettelse og fiksjon, og i stedet virker som scenearbeidere, teknikere eller publikums assistenter. Situasjonen og relasjonen er det sentrale.

Ting 2: Publikums rolle og betydning stiger over alle kjente støvleskaft. Det er oss alt egentlig dreier seg om. Meg sammen med dere. Dere sammen med meg. Fra det som noe misvisende kalles for passiv funksjon, til svært aktiv funksjon. Fra mottaker til innhold. Konsekvens: Selvrefleksiviteten eksploderer.

For å ta det første først: Det er interessant at teateret inviterer til å tenke over hva det vil si å være teater på en så klokkeklar måte. Som underliggjør selve ideen om teater. Kanskje kommer det noen knallgode refleksjoner og svar. Men jeg klarer ikke å la være å gruble på om dette heller betyr krise. Krise i den forstand at teateret lar seg absorbere av billedkunstens forskningsfelt, og kaster både babyen, badevannet og hele baljen fra seg: Det trengs ikke forestillinger mer, det trengs ikke skuespillere mer, det trengs ikke ord, det trengs ikke kropp (nesten i hvert fall), det trengs ikke fiksjon, illusjon, fortolkning, formidling, eller beskjed. Kom hit DU og se hva DU kan bidra med, og hva DU får ut av dette. Say no more.

Dette leder rett inn i ting 2: Kunsten fyrer oppunder en intens bevegelse i vår kultur. En kultur som har én massiv akse: selvrefleksivitet. Vi lever i et samfunn som er besatt av jeg´et, som dyrker selvscenesettelse, og som gavmildt belønner de flinkeste av oss. Ved å ta skuespillerne av scenen, og i stedet fylle den med MEG og DEG, objektiviseres publikum. Teateret sender ut en klar impuls: Vi ser på deg her også. Tenk over hvem du er. Det er deg det handler om. Ha alltid med deg det lille speilet på veggen.

Hva nå, teater?

Tekst: Anki Gerhardsen

Publisert: 05.06.12

Publisher: Association scenekunst.no

Editor: Nanna Baldersheim

Mail: nanna@scenekunst.no